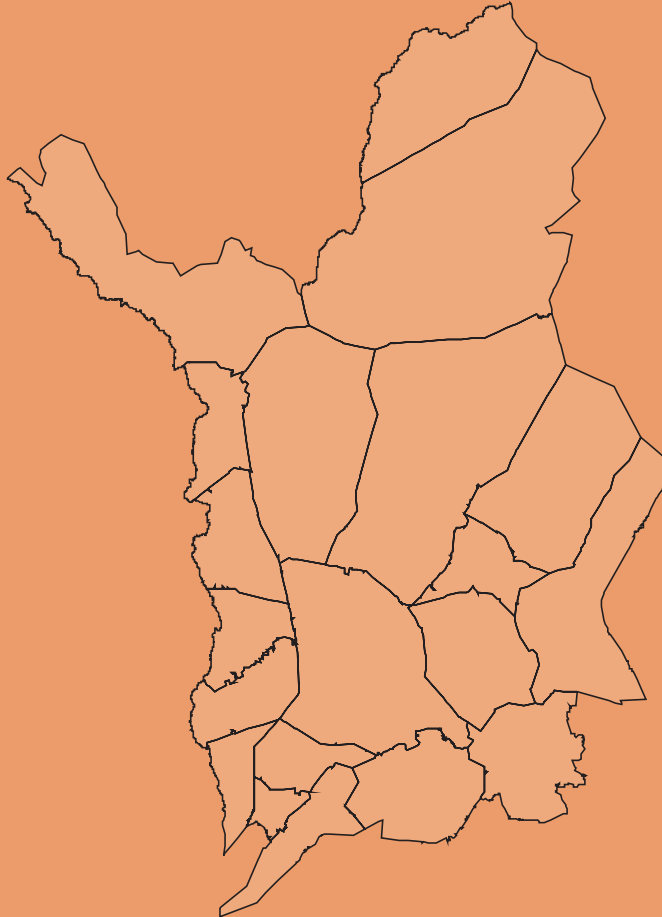

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Enontekiö Muonio Posio Ranua Utsjoki

Kittilä Tervola Sodankylä Simo Keminmaa

Kemijärvi Inari Ylitornio Savukoski Rovaniemi

Pelkosenniemi Tornio Salla Kolari Pello

Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontaprojekti 1.9.2008–31.8.2010

1/2011

Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontaprojekti 1.9.2008–31.8.2010

Risto Romakkaniemi, Riitta Vilmilä

1/2011

Lapin elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskuksen julkaisuja

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

ISSN-L 1799-3865
ISSN 1799-3873 (verkkajulkaisu)
ISBN 978-952-257-236-3 (PDF)

Taitto: Ritva-Liisa Hakala

Rovaniemi 2011

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Haja-asutusalueen jätevesihuollon tilanne	6
3	Hankeorganisaatio ja talous	7
4	Hankkeen tavoitteet	8
5	Asukkaiden neuvontaa ja yhteistyötä kuntien kanssa	9
6	Hankkeesta tiedottaminen	13
7	Tavoitteiden toteutumisen arviointi	14
8	Johtopäätökset	15
	Lähteet	16
	Liitteet	17
	Liite 1. Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontaprojektin toiminta ja aikataulu	17
	Liite 2. Neuvottelupäivien ohjelma	18
	Liite 3. Jätevesi-iltojen paikat ja ajat	19
	Liite 4. Osallistuminen eri tilaisuuksiin	21
	Liite 5. Suunnittelijakoulutuksen ohjelma	22
	Liite 6. Arviointisaate	27
	Liite 7. Arviointilomake	28

1 Johdanto

Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontahanke toteutettiin ympäristöhallinnon ja kuntien yhteistyönä vuosina 2008–2010. Hankkeen tavoite oli lisätä tietoa jätevesiasetuksen edellyttämistä toimenpiteistä ja haja-asutusalueen jätevesien puhdistusmenetelmistä. Hankkeen toteuttamiseen päädyttiin, koska mm. Lapin TE-keskuksen maaseutusosastolle tulleiden kyselyiden ja muun palautteen perusteella lainsäädännön asettamista vaatimuksista kiinteistöjen jätevedenpuhdistukselle oli sekä epätietoisuutta että vääristynyttä tietoa, mikä aiheutui osaksi asiattomasta laitemarkkinoinnista. Hanke toteutettiin Lapin ympäristökeskuksen ja kuntien yhteishankkeena, koska kuntakohtaisesti organisoitu haja-asutuksen jätevesihuollon neuvonta olisi vaitanut paljon henkilöstöresursseja jokaiselta kunnalta. Kemin kaupunkia lukuun ottamatta kaikki Lapin kunnat osallistuivat projektiin.

Kuntien osallistuminen hankkeeseen oli ratkaisevan tärkeää, koska asetuksen toimeenpanon ja valvonnan päävastuu on kunnilla. Kunnilla on myös mahdollisuus antaa ympäristönsuojelumääräyksiä asetuksessa annettujen rajojen puitteissa jäteveden kiinteistökohtaisen puhdistuksen vaatimustasosta. Lisäksi kunnat ovat laatineet alueilleen vesihuollon kehittämissuunnitelmat ja kunnilla on tietämys omista lupakäytännöistään. Hankkeella pyrittiin mm. yhdenmukaistamaan kuntien tulkintoja asetuksesta. Päättävöitteena oli auttaa eri tahoja aikaansaamaan maaseudun jätevedenkäsittelyssä asetuksen vaatimusten mukainen taso, jolloin asukkaiden oman lähiympäristön vedenlaatu paranee.

Eräs ongelma asetuksen toimeenpanolle on puute ammattitaitoisista suunnittelijoista. Ammatillinen peruskoulutus sellaisenaan ei anna millekään ammattiryhmälle valmiuksia ryhtyä kiinteistökohtaisten puhdistamojen suunnittelijaksi, joten peruskoulutuksen lisäksi tarvitaan syventävää tietoa jätevedenkäsittelystä ja käyttökelpoisista menetelmistä. Näistä asioista tarvitaan lisätietoa myös kuntien viranomaisvalvonnassa ja lupa-asioitten käsittelyssä.

Kiinteistökohtaisesta jätevedenpuhdistuksesta on tehty paljon esitteitä ja ohjeistavaa materiaalia. Uusimpia julkaisuja ovat Haja-asutusalueiden vesihuol-

to (Kujala-Räty ym. 2008) ja Haja-asutus-alueiden jätevesihuollon tehostamisen toimeenpano (Kaloinen ja Santala 2009). Vuonna 2007 toteutettiin Jätevesineuvonta Lapin läänin kunnissa -hanke, jolla tuotettiin kaikkiin Lapin kuntiin jätevesitiedote, puucee -opas, Internet-materiaalia ja PowerPoint -neuvontaesitys kiinteistökohtaisesta jätevedenkäsittelystä.

Asetuksen aiheuttamat muutokset kiinteistökohtaisessa jätevedenpuhdistuksessa ovat kuitenkin niin mittavia, että julkaisujen ja Internetissä olevan aineiston lisäksi tarvitaan maakuntaan ”jalkautuvaa” neuvontaa. Tämä julkaisu painottuu hankkeen toteutuksen ja hyviksi todettujen käytäntöjen esittelyyn. Raportti sisältää myös perustiedot hankkeesta.

Vuoden 2010 alussa perustettiin Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osana valtion aluehallintouudistusta ja entiset virastot, mukaan lukien Lapin ympäristökeskus lakkautettiin. Tässä julkaisussa käytetään virastoista niitä nimityksiä, jotka olivat voimassa projektin alkaessa.

2 Haja-asutusalueen jätevesihuollon tilanne

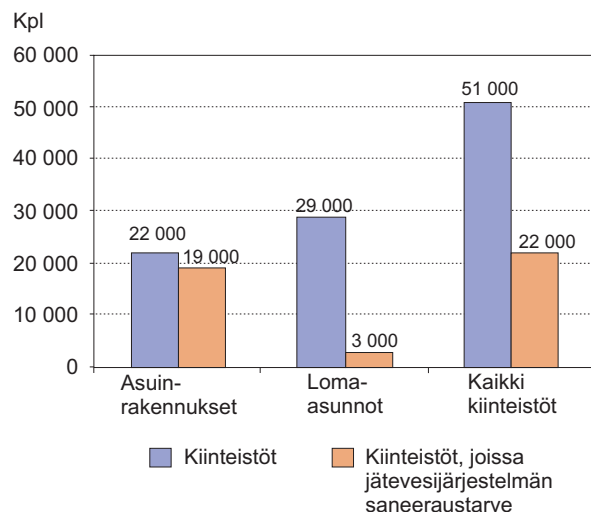
Lapin pinta-ala on noin 30 prosenttia koko maan pinta-alasta. Rovaniemen ja Kemi-Tornion kaupunki-seuduilla asuu kaksi kolmasosaa maakunnan asukkaista. Lapin väkiluku oli vuoden 2009 lopussa 183 748 henkeä eli noin 3,4 prosenttia koko maan väestöstä. Harva asutus ja pitkät välimatkat vaikeuttavat jätevesihuollon järjestämistä.

Lapissa on tämän hetkisen arvion mukaan viemäriverkostojen ulkopuolella olevia vakituisesti asuttuja kiinteistöjä noin 22 000 ja lomakiinteistöjä noin

29 000 (kuva 1). Vakinaisesti asutuista kiinteistöistä arviolta 88 % ja vapaa-ajan kiinteistöistä 10 % joutuu saneeraamaan jätevesijärjestelmänsä asetusten määräykset täyttäväksi. Osa näistä kiinteistöistä kuitenkin sijoittuu sellaisille taajaan rakennetuille alueille, joilla on syytä ensiksi selvittää keskitetyn viemäröinnin rakentamisen tarve.

Lapin vesienhoitosuunnitelmassa vuoteen 2015 on esitetty 19 kyläaluetta viemäritäväksi. Nämä kyläalueet on kartoitettu alustavasti kuntien ja Lapin ympäristökeskuksen välisissä vesihuollon kehittämiskeskusteluissa vuonna 2008. Näiden kaavailujen viemäriverkostojen piirissä on yhteensä 2 840 kiinteistöä. Useimmissa tapauksissa alueille rakennetaan tai uusitaan myös vesijohtoverkosto.

Kuva 1. Arvio kiinteistökohtaisen jätevedenkäsittelyjärjestelmien saneeraustarpeesta vuoden 2010 alussa.

Lapin vesihuollon haasteet

- Lapissa asukkaita on noin 3,4 % koko maan asukasluvusta.
- Lapin pinta-ala on noin 30 % koko maan pinta-alasta.
- Asukkaista kiinteistökohtaisen jätevedenkäsittelyjärjestelmän varassa on noin 26 %.
- Asukkaista oman talousvesikaivon varassa on noin 9 %.

3 Hankeorganisaatio ja talous

Lapin ympäristökeskus hallinnoi hanketta ja tarjosi henkilöstön käyttöön tilat tarvittavine palveluineen. Hankkeen vastuuhenkilö ympäristökeskuksessa oli ympäristönhoidon päällikkö Kari Porsanger, projekti-päällikkönä toimi Risto Romakkaniemi ja hankkeelle palkattuna jätevesineuvojana Riitta Vilmilä.

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat ympäristönhoidon päällikkö Kari Porsanger ja vesihuoltopäällikkö Arto Seppälä Lapin ympäristökeskuksesta, rahoittajan edustaja agronomi Anne Ristioja Lapin TE-keskuksen maaseutuosastolta sekä kuntien edustajat ympäristöpäällikkö Erkki Lehtoniemi Rovaniemen kaupungista ja rakennustarkastaja Pekka Tuomas Pellon kunnasta. Ohjausryhmän tehtävänä oli projektin seuranta. Eri organisaatioiden edustajat monipuolistivat ohjausryhmän näkökantaa.

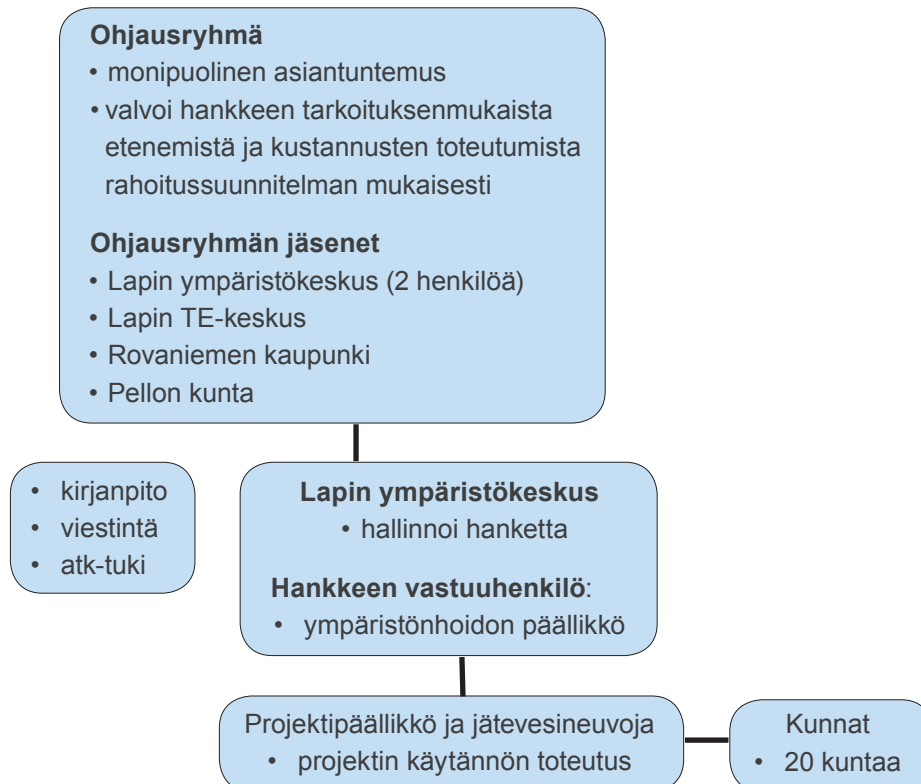
Ohjausryhmä valvoi hankkeen tarkoituksenmukaista etenemistä ja kustannusten toteutumista rahoitussuunnitelman mukaisesti. Rahoittajan taholta

hanke sai tarvittaessa apua projektin hallinnointiin liittyvissä kysymyksissä. Hankkeen taloushallinnon onnistumisen kannalta oli hyvä, että hanke sai käyttää Lapin ympäristökeskuksen ammattitaitoa ja EU-hankkeista kertynyttä kokemusta hyväkseen. Ympäristökeskuksen tiedottaja avusti viestintään liittyvissä kysymyksissä.

Projektipäällikkö ja jätevesineuvoja vastasivat hankkeen käytännön toteutuksesta ja hoitivat osaltaan myös hankkeen dokumentoinnin ja taloushallinnon.

Talous

Jätevesihuollon ohjaus- ja neuvotaprojektin kokonaisbudjetti oli yhteensä 210 000 €. Siitä EU-rahoituksen osuus oli 94 500 € ja kansallinen osuus 115 500 €. Henkilöstömenojen osuus kokonaisbudjetista oli noin 80 prosenttia. Toiseksi suurin menoaerä oli matkustus. Hanke toteutettiin 1.9.2008–31.8.2010.

4 Hankkeen tavoitteet

Neuvonta asukkaille

Hankkeen pääasiallisena kohderyhmänä olivat viemäriverkostojen toiminta-alueiden ulkopuolella asuvat asukkaat ja Lapin alueen kunnat. Hankkeen tavoitteena oli lisätä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen toiminta-alueen ulkopuolella asuvien asukkaiden tietoa hajajätevesiasetuksen (542/2003) vaatimuksista ja niistä keinoista, joilla vaatimusten mukainen jätevesien puhdistustaso saavutetaan kustannustehokkaasti. Tiedon tuli olla puolueetonta ja oikeaa, jotta kiinteistön omistajat pystyvät välttämään mahdollisia virheinvestointeja.

Ympäristönsuojelumääräysten laatimisen avustaminen

Kuntien ympäristönsuojelumääräyksillä on tärkeä rooli hajajätevesiasetuksen toimeenpanossa, etenkin Lapin kaltaisessa harvaan asutussa maa-

kunnassa. Määräyksillä voidaan ottaa käyttöön asetuksessa mainitut lievemmat jäteveden käsitteilyvaatimukset.

Vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivittäminen

Tieto viemäriverkoston laajentamisesta tai siitä, ettei viemäriverkostoa rakenneta, on olennaisen tärkeä jätevedenkäsittelyjärjestelmän tehostamista tai uusimista suunnittelevalle kiinteistön omistajalle.

Suunnittelijakoulutuksen järjestäminen

Projektin edetessä kävi selväksi, että ammattitaitoisia suunnittelijoita on Lapin läänin alueella aivan liian vähän. Projektisuunnitelmaan lisättiin suunnittelijakoulutuksen järjestäminen alueella.

Kuva 2. Kuivakäymälä sisätiloissa (Kuva Raini Kiukas).

5 Asukkaiden neuvontaa ja yhteistyötä kuntien kanssa

Hankkeen tavoitteiden saavuttamisen kannalta oli erittäin tärkeää, että projektihenkilöstöllä oli vankka tietämys kiinteistökohtaisesta jätevedenkäsittelystä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä määräyksistä. Hankkeen käytännön toteuttamisessa yhteistyö kuntien ympäristöviranomaisten kanssa oli yhtä tärkeää kuin asukkaille kohdistettu neuvonta jätevesin käsittelystä. Hankkeen kuluessa toimenpiteisiin lisättiin jätevesijärjestelmien suunnittelijakoulutus, koska ammattitaitoisia suunnittelijoita on vielä varsin vähän. Hankkeen eri vaiheet ja ajoittuminen on esitetty liitteenä 1 olevassa ”Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontaprojektin toiminta- ja aikataulu” -taulukossa.

Kuntaneuvottelut

Yhteistyö kuntien kanssa käynnistettiin hankkeen alussa käymällä jokaisessa kunnassa neuvottelu hankkeesta. Neuvotteluun osallistui mahdollisuuksien mukaan kustakin kunnasta rakennuslupa- ja ympäristöviranomaisen sekä joissakin kunnissa vesihuoltolaitoksen edustaja. Kokouksissa esiteltiin hanke, todettiin ympäristönsuojelumääräysten ja vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivityksen osalta tilanne kunnassa, sovittiin hankkeen yhteyshenkilö ja menettely ympäristönsuojelumääräysten laadinnan vireillepanosta. Lisäksi keskusteltiin alueella toimivien suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden listaamisesta sekä sovittiin alustavasti jätevesi-iltojen järjestämispaikat. Jatkossa hanke tiedotti aina kunnan yhteyshenkilölle, joka puolestaan välitti tiedon edelleen kunnassa asianomaisille viranhaltijoille. Vuoden 2010 aluksi järjestettiin toinen kuntaneuvottelukierros, jossa sovittiin jätevesipoliklinikoiden järjestämisen käytännön menettelyt.

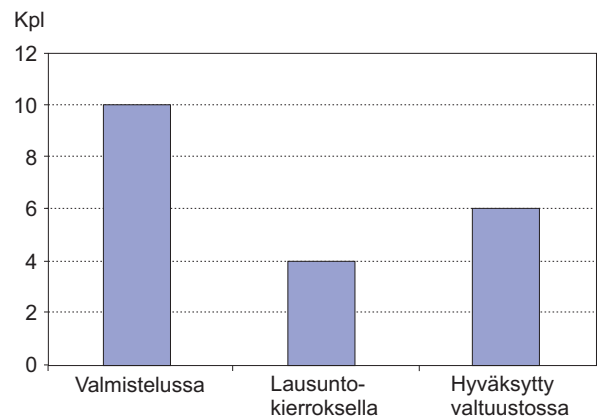
Ympäristönsuojelumääräykset

Vuoden 2008 lopussa tehdyn kyselyn mukaan yhdessäkään kunnassa ei ollut valmiita tai lautakunnan hyväksymiä ympäristönsuojelumääräyksiä. Kaksi kuntaa (2/19) ilmoitti ympäristönsuojelumääräystensä olevan lausuntokierroksella, seitsemän kuntaa ilmoitti ympäristönsuojelumääräysten olevan

luonnosvaiheessa (7/19) ja kymmenessä kunnassa (10/19) ympäristönsuojelumääräysten laatimista ei ollut vielä aloitettu.

Kuntien ympäristönsuojelumääräysten laatimista pyrittiin helpottamaan laatimalla kuntakohtainen aineisto fosforikuormituksesta vesistöaluejaon kolmannen jakovaiheen tarkkuudella haja-asutuksen ja kokonaishajakuormituksen (haja-asutus, metsätalous ja maatalous) osalta. Lisäksi kuntien käyttöön laadittiin kaavio ohjeineen ympäristönsuojelumääräysten antamismenettelystä. Kunnille lähetettiin myös hankkeen laatima esimerkki ympäristönsuojelumääräyksistä jätevesien käsittelyn osalta ja vyöhykejätkoperiaatteen soveltamisesta tässä yhteydessä.

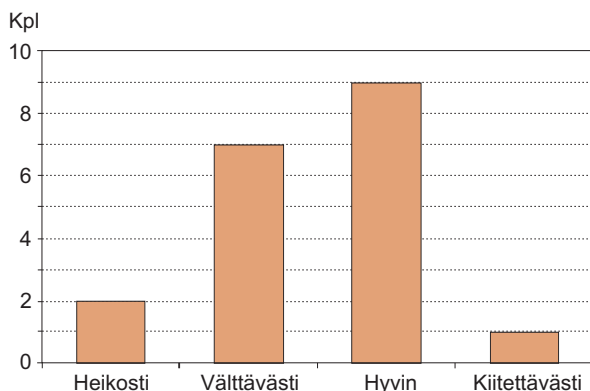
Syyskuussa 2009 tehdyn kyselyn mukaan yhdessäkään kunnassa ei ollut vielä valmiita ympäristönsuojelumääräyksiä, mutta kaikissa kunnissa oli aikomus laatia ympäristönsuojelumääräykset. Heinäkuussa 2010 kuudessa kunnassa oli valtuuston hyväksymät ympäristönsuojelumääräykset (kuva 3).

Kuva 3. Ympäristönsuojelumääräysten laatimistilanne heinäkuussa vuonna 2010.

Vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivittäminen

Ensimmäisten kuntaneuvotteluiden yhteydessä kartoitettiin myös mahdollisesti viemäritäviä alueita. Tuolloin tiedot viemäritäivistä alueista vaihtelivat kunta-kohtaisesti. Vuoden 2009 maaliskuussa tehtiin kuntien yhteysviranomaisille kysely, jossa kysyttiin ”Onko tulevaisuudessa viemäritäviä alueet selvitetty?”. Tähän kysymykseen saatiin vastaukset 19 kunnan osalta. Vastanneista yhdessä kunnassa viemäritäviä alueet oli selvitetty kiitettävästi, 9 kunnassa hyvin, 7 kunnassa välittävästi ja 2 kunnassa heikosti (kuva 4).

Kuva 4. Viemäroitävien alueiden selvitystilanne vuonna 2009.

Vain yhdellä kunnalla oli vuoden 2007 jälkeen päivitetty vesihuollon kehittämissuunnitelma. Muissa kunnissa oli voimassa vuosina 2004–2005 laadittu kehittämissuunnitelma. Kunnat eivät tehneet projektin aikana vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivityksiä, mutta osalla kunnista oli selvä näkemys siitä mihin ja milloin viemäriverkkoa tullaan laajentamaan. Tieto viemäriverkoston laajentamisaikasta on kiinteistönomistajille tärkeä. Kiinteistönomistajan on tiedettävä, tuleeko hänen rakentaa kiinteistökohtainen jätevedenkäsittelyjärjestelmä vai onko tulevaisuudessa mahdollista liittää kiinteistö viemäriverkoston. Vesihuoltolaitoksen on varauduttava lisääntyviin kiinteistönomistajien tiedusteluihin siitä, voiko toiminta-alueen ulkopuolelta liittyä viemäriverkoston. Tällöin on hyvä, jos liittymis- ja hinnoitteluperusteet ovat ajoissa selvät. Tiedottaminen viemäriverkoston laajentamissuunnitelmista tai myös siitä, ettei laajentamissuunnitelmia ole, on hyvää asiakaspalvelua.

Vesihuoltolakiin valmisteilla olevat muutokset ja niiden vaikutus kehittämissuunnitelmiin on yksi syy, miksi kunnissa ei ole aloitettu vesihuollon kehittämissuunnitelmien päivittämistä.

Neuvottelupäivät kuntien viranomaisille

Hankkeen toimesta Rovaniemellä järjestettiin 26.3.2009 kuntien viranomaisille haja-asutuksen jätevesien käsittelystä neuvottelupäivä. Neuvottelupäiville osallistui yhteensä 48 kuntien rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun viranhaltijaa. Neuvottelupäivien ohjelma koostui sekä haja-asutusalueen jätevesihuoltoa koskevista alustuksista että ryhmätöistä. Ryhmätöiden aiheita olivat: vyöhykejako,

jätevesien käsittely pohjavesialueilla sekä suunniteluvaatimukset ja neuvontatilaisuuksien ohjelma. Ryhmätöiden yhteenvedoista käytiin vilkas keskustelu päivän päätteeksi. Kuntien yhteyshenkilöille lähetettiin yhteenvedo ryhmätöiden vastauksista. Neuvottelupäivien ohjelma on liitteessä 2.

Jätevesi-illat

Jätevesi-iltojen järjestäminen osoittautui hyväksyttäväksi jakaa tietoa jätevesien käsittelystä haja-asutusalueella. Jätevesi-illoissa kuntalaisilla oli mahdollisuus kysyä mieltään askarruttavista asioista ja osallistua keskusteluun. Jätevesi-iltojen lisäksi hankkeen loppuvaiheessa järjestettiin jokaisessa kunnassa kahtena päivänä ”jätevesipoliklinikka”, jossa annettiin henkilökohtaista neuvontaa kiinteistökohtaisesta jätevedenkäsittelystä. Neuvontaa annettiin myös puhelimitse, jotta nekin, jotka eivät päässeet jätevesi-iltaan tai poliklinikalle, saivat apua. Kiinteistöikäyntejä tarjottiin erityisen haasteellisiin kohteisiin.

Kiinteistöjen omistajille suunnattuja neuvontatilaisuuksia järjestettiin iltatilaisuuksina eri puolilla Lapin kaikkiaan 67. Luettelo paikoista ja ajankohdista on liitteessä 3. Jätevesi-iltoihin osallistui yhteensä 1 264 henkilöä eli keskimäärin 19 henkilöä tilaisuutta kohden. Neuvontaprojektin tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää, että jätevesi-iltoja järjestetään riittävän monta ja tilaisuuksien järjestämisestä ilmoitellaan tehokkaasti. Jätevesi-illoista tiedotettiin kesän alussa molemmissa Lapin maakuntalehdissä. Lisäksi paikallislehdissä ja paikallisradioissa tiedotettiin kuntakohtaisesti kunkin tilaisuuden ajankohdan lähestyessä.

Jätevesi-iltojen ohjelma ja käytännön järjestelyt toistuivat samanlaisina kaikissa paikoissa. Kunta hoiti tilaisuuksien tilajärjestelyt. Jätevesi-illat järjestettiin kesäiltoina, koska silloin arvioitiin ihmisillä olevan eniten kiinnostusta aiheesta kohtaan ja aikaa osallistumiseen. Jätevesi-iltojen ajankohdista sovittiin kunnan viranomaisten kanssa jo helmikuussa, jotta kesäaika pidettävien tilaisuuksien ajat saatiin sovittelua ao. kuntien viranomaisten aikatauluihin ja tarvittavat tilavaraukset voitiin tehdä ajoissa. Jätevesi-illat järjestettiin maanantai–torstai -iltoina useimmiten kouluilla tai seurojen-/kylätaloilla. Aikaisimmillaan jätevesi-illat alkoivat kello 17.00 ja

myöhäisimmillään kello 19.00. Jätevesi-illat kestivät noin kahdesta tunnista kolmeen tuntiin. Kahvituksen järjestämisestä vastasi kunta tai esimerkiksi kylätoimikunta. Hanke maksoi kahvituksen järjestämisestä kohtuulliset kulut. Projektihenkilöitten tehtävänä oli huolehtia tilaisuuksista koskevasta lehti-ilmoittelusta ja hankkeen www-sivujen päivittämisestä.

Neuvontatilaisuuksiin osallistui projektihenkilön lisäksi kunnan rakennustarkastus- ja/tai ympäristönsuojeluviranomainen. Tilaisuuden avauksen suoritti kunnan edustaja. Seuraavaksi projektihenkilö esitteli hankkeen sekä kertoi kiinteistökohtaista jätevedenkäsittelyä koskevan lainsäädännön keskeisistä määräyksistä. Kunnan edustaja kertoi sen hetkisen tilanteen kunnan ympäristönsuojelumääräysten laadinnassa. Lisäksi kunta esitteli vesihuollon kehittämissuunnitelman pohjalta ne alueet, jotka on suunniteltu viemäroitävän tulevaisuudessa. Kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän suunnitteluosiossa projektihenkilö toi esille hyvää suunnittelukäytäntöä ja niitä seikkoja, jotka suunnittelussa tulee huomioida. Tässä painotettiin nimenomaan ammattitaitoisen suunnittelijan tärkeyttä. Kunnan edustaja kertoi jätevesijärjestelmän uusimisen tai saneeraamisen edellyttämästä rakennuslupamenettelystä sekä mahdollisuuksista saada avustuksia kyseiseen työhön. Illan loppuun tarkasteltiin erityyppisiä puhdistusmenetelmiä, niiden soveltuvuutta erityyppisiin tilanteisiin ja niiden puhdistustehon riittävyyttä. Kuntien viranomaisten rooli jätevesi-illoissa oli tärkeä johtuen kuntien erilaisista lupakäytännöistä ja olosuhteista.

Yleisön keskuudessa jätevesiasetuksen vaatimukset saivat aikaan monenlaisia reaktioita, mikä oli arvattavissakin jo etukäteen. Tilaisuuksien ilmapiiri vaihteli paljon. Osittain käytettiin kiihkeitäkin puheenvuoroja, jotka kyseenalaistivat ”jätevesiasetuksen” järkevyyden. Toisissa tilaisuuksissa osa kuulijoista taas kiitteli, että jätevesiasiaasta jaetaan tietoa. Parhaimmillaan jätevesi-illat olivat silloin, kun muodostui varsinaiseen aiheeseen keskittyvää asiallista vuoropuhelua, jossa yleisö esitti kysymyksiä ja kertoi omia kokemuksiaan.

Jätevesipoliklinikat

Asukkaille tarjottiin myös henkilökohtaista jätevesineuvontaa hankkeen toimesta. Neuvonta järjestettiin pitämällä ns. jätevesipoliklinikoita jokaisessa

kunnassa kahtena päivänä. Jätevesipoliklinikoilla kävi 188 henkilöä, keskimäärin viisi henkilöä tilaisuutta kohden. Neuvoa kysyttiin niin vapaa-ajan asuntojen kuin vakituisten asuntojen jätevedenkäsittelystä, mutta joukossa oli myös monimutkaisempia tapauksia, kuten matkailukiinteistöjä ja maatiloja. Osa asiakkaista oli asiasta hyvin perillä ja he tulivat poliklinikalle hakemaan varmistusta suunnitelmilleen. Osa asiakkaista tarvitsi tietoa aivan perusteista alkaen. Vain ani harva asiakas tuli kysymään pelkästään jotain yksityiskohtaa jätevedenpuhdistuksesta. Yhden asiakkaan neuvomiseen on varattava aikaa vähintään puoli tuntia.

Ympäristönsuojelun neuvottelupäivä

Haja-asutusalueen jätevesien puhdistusta käsiteltiin laajasti myös Lapin ympäristökeskuksen järjestämällä ympäristönsuojelun neuvottelupäivillä 23.11.–24.11.2009. Aiheesta pidettiin useita alustuksia: haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvontahankkeen tilanne, suunnittelijakoulutus, tehdasvalmisteisten pakettipuhdistamojen markkinoinnin epäkohdat, vähäiset jätevesimäärät ja kohtuuttomuus, jätevesisuunnitelmien arviointi ja rakentamisen valvonta sekä sakokaivolietteet ja niiden hyödyntäminen.

Ympäristönsuojelun neuvottelupäiville osallistui kuntien rakennus- ja ympäristöviranhaltijoita sekä lautakuntien jäseniä. Hankkeen projektipäällikkö ja jätevesineuvoja olivat asiantuntijoina paikalla vastaamassa vesihuoltoa koskeviin kysymyksiin molempina päivinä.

Muut esittely- ja tiedotustilaisuudet

Projektihenkilöstö osallistui jätevesi-iltojen lisäksi kahdeksaan eri tilaisuuteen, joissa esiteltiin projektia tai tehty jätevesineuvontaa. Seitsemään näistä tilaisuuksista osallistui yhteensä 236 henkilöä. Pohjois-Suomen vesihuoltopäivien osallistujamäärää ei ole tiedossa, mutta kuitenkin osallistujia oli useita kymmeniä. Luettelo tilaisuuksista on liitteessä 4.

Suunnittelijakoulutus

Kuntaneuvotteluiden yhteydessä varmistui käsitys siitä, että Lapin kunnissa on pula ammattitaitoisista suunnittelijoista. Kuntien yhteysviranomaisien mukaan projektissa mukana olleissa kunnissa (20 kpl) oli tiedossa noin 20 suunnittelijaa. Suunnit-

telijat eivät olleet jakautuneet tasaisesti eri kuntiin, vaan osassa kunnista ei ollut yhtään suunnittelijaa tiedossa, kun taas toisissa kunnissa suunnittelijoita oli useita. Jätevesitilaisuuksissa kävi noin 10 henkilöä, jotka ilmoittivat olevansa suunnittelijoita.

Koska suunnittelijakoulutukselle oli selvä tarve, hankkeen toimenpiteisiin päätettiin lisätä suunnittelijakoulutuksen järjestäminen. Aluksi selvitettiin, voidaanko koulutus järjestää Lapin TE-keskuksen työvoimaosaston rahoitukselle. Koska se ei ollut mahdollista, koulutus päätettiin järjestää ostopalveluna. Koulutuksen järjestäjäksi valittiin Suomen ympäristöopisto (SYKLI), koska Rovaniemen alueen oppilaitoksilla ei ollut mahdollisuutta ryhtyä koulutuksen järjestäjäksi lyhyellä varoitusajalla.

Koulutukseen sisältyi varsinaisen suunnittelijakoulutuksen lisäksi luentoja jätevesiasetuksen sisällöstä ja tavoitteista sekä kuntien roolista asetuksen toimeenpanossa. Suomen ympäristöopisto vastasi koulutusosiosta ja hanke vastasi muusta jätevesien käsittelyyn liittyvästä tiedottamisesta ja neuvonnasta.

Koulutus toteutettiin kahtena kahden päivän mittaisena jaksona Rovaniemellä joulukuussa 2009 ja tammikuussa 2010. ”Haja-asutusalueiden vesihuollon suunnittelijakoulutus ja neuvontatilaisuus” oli viiden opintopisteen arvoinen suoritus. Koulutukseen osallistui yhteensä 59 opiskelijaa, joista FISE -pätevyysenttiin ilmoitautui 36 henkilöä. Koulutukseen osallistujilta SYKLI peri osallistumismaksun.

Projektihenkilöt olivat koko koulutuksen ajan paikalla ja neuvontatyö lomitettiin koulutuksen yhteyteen. Liitteenä 5 on suunnittelijakoulutuksen ohjelma.

Hallinnointitehtävät

Hankkeen hallinnoimiseen on varattava riittävästi aikaa. EU-rahoitteista hanketta säätelee rahoittajatahon asettamat rahoitusehdot. Vaikka kirjanpitäjä suorittaa oman työnsä, jää projektihenkilöstön tehtäväksi varmistua, että projektille on kirjattu vain hyväksyttävät kustannukset ja ne ovat oikeilla tileillä. Kulutositteisiin on hyvä heti kirjata mitä kulutosite koskee, mm. hankenumero, päivämäärä ja ylipäänsä kaikki sellaiset tiedot, joiden avulla voidaan vielä aikojen kuluttuakin palauttaa mieleen mistä laskutuksessa on ollut kysymys. EU-hankeessa tulee

myös muistaa noudattaa täsmällisesti annettuja määräaikoja. Esim. maksatushakemus on tehtävä sille asetettuna määräaikana, samoin kuin muut projektiasiakirjat.

Hankkeen hallinnointiin kuuluvia tehtäviä ovat maksatushakemusten laatimisen lisäksi mm. taloustilanteen seuraaminen, mahdollisten muutoshakemusten tekeminen ja väliraporttien kirjoittaminen. Projektityöntekijät hoitivat myös projektiin kuuluvat rutiinityöt, kuten kokousten järjestämisen, lehti-ilmoitusten tekemisen sekä Internet-sivujen päivityksen.

Alkuperäiseen rahoitushakemukseen tehtiin korjaushakemus, koska vesihuollon yleissuunnitelmien laatimista hankkeen rahoituksella ei voitu rahoittajan mielestä toteuttaa, eikä näin ollen ollut tarpeellista palkata myöskään toista projektityöntekijää. Hankkeen aikana laadittiin väliraportti jokaiseen ohjausryhmän kokoukseen. Väliraportin päivittäminen kuvaa projektin tilannetta ja auttaa ohjausryhmän lisäksi myös projektihenkilöstöä hahmottamaan, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja mitä pitää vielä tehdä. Väliraporttiin sisällytettiin myös kustannusraportti, jonka päivittäminen auttaa taloustilanteen seuraamisessa. Maksutapahtumien seuraamisella aika-ajoin projektin kuluessa vältettiin tapahtumien unohtaminen, ja näin kirjausten oikeellisuus tuli tarkastettua silloin, kun maksutapahtumat olivat vielä hyvin muistissa. Maksatusta haettiin vuosien 2008 ja 2009 lopussa sekä projektin loputtua.

Maaseutuviraston valvontaosaston tarkastusyksikkö suoritti projektin tarkastuksen maaliskuussa 2009. Tarkastuksen yhteydessä haastateltiin projektipäällikköä ja kirjanpitäjää. Tarkastuksessa ei todettu olennaista huomautettavaa.

Hankepäätökseen haettiin muutosta kolme kertaa. Muutosten hakeminen aiheutui projektiajan jatkamisesta, suunnittelijakoulutuksen sisällyttämisestä projektiin sekä kustannusjaon muuttamisesta. Väliraportti päivittyi helposti loppuraportiksi. Hankkeen tapahtumista on hyvä pitää koko ajan päiväkirjaa.

6 Hankkeesta tiedottaminen

”Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus- ja neuvonta” oli tiedotushanke, ja näin ollen tiedottamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Projektihenkilöstöä kutsuttiin useisiin eri tilaisuuksiin kertomaan hankkeesta ja kiinteistökohtaisesta jätevedenkäsittelystä. Kuntien viranomaisille hankkeen kulusta ja jätevesienkäsittelyyn liittyvistä asioista tiedotettiin sähköpostilla. Jätevesi-ilta -ilmoitukset julkaistiin maksettuina ilmoituksina paikallislehdissä, ja kaksi ilmoitusta myös maakunnallisissa sanomalehdissä. Paikallislehtien ilmoitukset tavoittivat hyvin kohde-

ryhmänsä. Myös paikallisradioiden menovinkeissä luetut ilmoitukset jätevesi-illoista toimivat hyvin. Paikallislehtien toimittajat osallistuivat jätevesi-iltoihin ja laativat lehtiinsä hyvin asiapitoisia artikkeleita aiheesta. Hanke tiedotti myös lähettämällä laatimiaan lehdistötiedotteita sanomalehdille ja paikallislehtiin. Ympäristökeskuksen Internet-sivuille tehtyjä sivustoja päivitettiin hankkeen kuluessa. Rahoittajan viestintäohjeen mukaisesti aina tiedotettaessa esim. PowerPoint -esitykset laadittiin viestintäohjeiden mukaisille pohjille ja kaikessa tiedottamisessa mainittiin rahoittaja, EU-lippu ja rahoittajan lause: ”Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin”. Tiedottaminen hankkeen olemassaolosta oli olennainen osa hankkeen toimintaa.

Kuva 5. Yleisöä Tervolan jätevesi-illassa (Kuva Risto Romakkaniemi).

7 Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Hankkeen onnistumista arvioitiin kuntien viranomaisille sähköpostitse lähetetyllä kyselylomakkeella. Lomakkeen saatekirje on liitteenä 6 ja kyselylomake liitteenä 7. Kysely lähetettiin 20 kuntaan ja vastauksia saatiin 19 kunnasta.

Kuntien arvioiden perusteella hankkeesta kokonaisuutena oli tiedotettu varsin hyvin kuntien viranomaisille. Myös jätevesi-illoista oli tiedotettu hyvin ja niiden arvioitiin hyödyttäneen sekä kuntalaisia ja tukeneen myös kuntien viranomaisten työtä. Kuntien arvioissa hankkeen merkityksestä ympäristönsuojelumääräysten laatimisessa oli eniten vaihtelua, keskiarvo oli 6,8 (taulukko 1).

Jätevesi-iltoja koskevista vastauksista näkyy, että neuvontailtoja on pidetty hyödyllisinä ja niillä on ollut myös myönteistä vaikutusta jätevesien käsittelyn kuntoon saattamiseen.

Kysymys: ”Onko jätevesi-illasta saatu kuntalaisilta palautetta ja jos on millaista?”

- 4/17 vastanneista ei ollut saanut palautetta
- 7/17 vastanneista oli saanut positiivista palautetta

Palaute oli ollut esimerkiksi sellaista, että:

Joissakin kunnissa oli harmiteltu miksi jätevesi-iltoja ei järjestetty joka kylässä.

Kysymys: ”Onko jätevesi-illan/iltojen jälkeen havaittu kuntalaisten aktivoituneen saattamaan jätevesiasiansa kuntoon ja jos on niin millaista toiminta on ollut?”

- ei ole 5/17
- on 8/17

Toiminnan kerrottiin olleen esim. puhelintiedusteluja ja tiedusteluja suunnitelmien tekijöistä. Lisäksi kysyttiin, haluavatko kuntien yhteisviranomaiset hankkeen järjestävän kuntakierroksen asian tiimoilta, yhteisen neuvottelupäivän tai muuta, mitä? Yhteistä neuvottelupäivää toivoi 14/17 vastanneesta.

Myös suunnittelijakoulutuksesta pyydettiin palautetta. Suomen ympäristöopisto kyselyyn vastasi lähes kaikki koulutukseen osallistujat (53/59). Koulutus sai yleisarvosanaksi 4 (asteikko 5 on paras, 1 on huonoin).

Taulukko 1. Kunnan yhteisviranomaisten arvio hankkeen onnistumisesta (1=heikko, 10=erittäin hyvä).

Kysymys	Vastausten keskiarvo
Projektista kokonaisuutena on tiedotettu kunnanviranomaisia	8,5
Projekti tiedotti yleisöä jätevesi-illoista	8,8
Projektin merkitys kunnan ympäristönsuojelumääräysten laatimisessa	6,8
Seminaarin 26.3.09 hyöty kuntien viranomaisille	7,7
Kuntalaisen hyöty jätevesi-illasta	8,1
Kunnanviranomaisen työtä jätevesi-ilta auttaa?	8,2

8 Johtopäätökset

Hajajätevesiasetuksen toimeenpanon yhteydessä on käynyt ilmeiseksi tiedottamisen ja neuvonnan tärkeys. Koska markkinavoimat hoitavat mainostamista ja markkinointia omien intressiensä pohjalta, lopputulos ei aina johda toivottuun lopputulokseen ympäristönsuojelun eikä taloudellisuuden osalta. Asetuksen antamisen yhteydessä olisi ollut syytä varata riittävät resurssit puolueettomalle neuvonnalle. Myös koko asetuksen voimassaolon ajan vellonut huhumylly asetuksen kumoamisesta on hämmentänyt ihmisiä. Tätä seikkaa ei ole ollut omiaan vähentämään valmistelut ympäristönsuojelulain muuttamiseksi vielä siirtymäajan loppupuolella ja poikkeamismomentin vaikea tulkinta siitä, kuinka kohtuuttomuus tässä yhteydessä olisi mitattava.

Hankkeessa välitettiin puolueetonta tietoa haja-asutuksen jäteveden käsittelyyn ja käsittelyvaatimuksiin liittyen, ja sitä kautta osa tiedon saaneista kuntalaisista voi välttyä virheinvestointien teolta. Hankkeen avulla pystyttiin jossain määrin yhdenmukaistamaan kuntien jätevesiasetuksen tulkintaa ja jätevedenkäsittelyn vaatimustasoa sekä suunnittelun että laitevalinnan osalta. Täydelliseen yhdenmukaisuuteen ei kuitenkaan neuvonnan avulla päästä ja ei ehkä kuntien erilaisuudesta johtuen ole tarvettakaan. Hanke edesauttoi haja-asutuksen jätevesiasetuksen vaatimusten toteutumista ja edelleen ajan kuluessa myös vesistöjen vedenlaadun paranemista. Kaiken kaikkiaan hanke sai paljon palstatilaa paikallislehdissä, joita kohderyhmä lukee tarkkaan. Voidaan olettaa, että tieto etenee jätevesi-illoissa käyneiden välityksellä niillekin kiinteistönomistajille, joita asia kiinnostaa, mutta jotka eivät jätevesi-iltaan osallistuneet. Ympäristönsuojelumääräysten laatimista kunnissa saatiin hankkeen avulla ainakin kiirehdyttyä.

Suunnittelijakoulutuksen toteuttaminen merkitsee tulevaisuudessa tasokkaampaa suunnittelua sekä ammattitaitoisen suunnittelutyön tarjontaa. Suunnittelun merkitystä tulee tulevaisuudessakin korostaa, sillä hyvä suunnitelma ei ole turha kuluerä, vaan se maksaa itsensä takaisin kiinteistölle ja käyttäjälle sopivan sekä toimivan laitehankinnan muodossa. Ammattitaitoisen suunnittelun avulla saadaan kiinteistölle ja käyttäjälle mahdollisista järjestelmistä valittua sopivin.

Hanke edesauttoi keskustelua eri kuntien viranomaisten välillä sekä kuntalaisten keskuudessa. Lapissa useassa kunnassa sama viranhaltija hoitaa useampaa tehtävää esim. rakennustarkastajan ja ympäristötarkastajan virkaa. Heillä neuvontaan ja ohjaukseen käytettävä aika on rajallinen, joten tämän projektin tyyppiset yhteishankkeet ovat suotavia. Seminaarin yhteydessä kuntien viranomaiset saivat vaihtaa mielipiteitä ja kokemuksia keskenään, jolloin muodostuu yhtenevämpi linjaus haja-asutuksen jätevedenkäsittelyn toimeenpanosta.

Kuntien yhteysviranomaisten antamien vastausten perusteella voidaan arvioida, että hankkeen tiedottamisessa kunnan viranomaisille on onnistuttu. Myös jätevesi-iltojen tiedottamisessa onnistuttiin.

Haja-asutusalueiden asukkailla on kuitenkin edelleen suuri tiedontarve kiinteistökohtaisista jätevedenkäsittelyratkaisuksista. Laitevalmistajista riippumattomat suunnittelijat ovat nyt avainasemassa tiedon tarpeen tyydyttämisessä. Ennen muuta kesämökeille ja vakituisiin asuntoihin soveltuvista kuivakäymälöistä ja vähävetisistä käymälöistä tarvitaan lisää tietoa. Kuluttajat kaipaavat käyttökokemuksia sisätiloihin asennetuista kuivakäymälöistä. Epävarmuus kuivakäymäläratkaisujen soveltuvuudesta ja pelko käytön vaikeudesta johtaa liian usein kuluttajan valitsemaan tutumman vesi-WC ratkaisun kiinteistölleen. Myös käymäläjätteen asianmukaisesta käsittelystä olisi hyvä laatia ohjeistus.

Mikäli kiinteistöllä on käytössä oma talousvesikaivo, on syytä tarkistaa myös sen kunto ja tutkituttua juomaveden laatu kiinteistökohtaisen jätevedenkäsittelyjärjestelmän uusimisen tai tehostamisen yhteydessä.

Erityiskohteiden kuten maatilojen ja matkailukohteiden jätevedenkäsittelyjärjestelmien suunnittelemisesta ja valmiiden järjestelmien toimivuudesta olisi hyvä saada enemmän tietoa.

Ympäristönsuojelumääräykset, rakennusjärjestys, jätehuoltomääräykset, kaavamääräykset ja vesihuollon kehittämissuunnitelma olisi oltava kuntalaisten helposti saatavissa. Hyvä yhteistyö kunnan rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja vesihuollon kesken on tärkeää. Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa olevilla viemäriverkostojen rakentamisesityksillä on vaikutusta alueen kiinteistöjen jätevesiratkaisuihin, joten niiden ajantasaisuus on tärkeää.

Lähteet

Katriina Kujala-Räty, Harri Mattila & Erkki Santala (toim.). Haja-asutusalueiden vesihuolto. HAMKin julkaisu 7/2008. ISBN 978-951-784-472-7.

Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2009. Haja-asutusalueiden jätevesihuollon tehostamisen toimeenpano. ISBN 978-952-11-3525-5.

Neuvottelupäivien ohjelma

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

LAPIN
YMPÄRISTÖKESKUS

HAJA-ASUTUKSEN JÄTEVESIHUOLLON OHJAUS JA NEUVONTA

Neuvottelupäivät

Paikka: City Hotelli, Rovaniemi. Pekankatu 9
Aika: 26.3.2009 klo. 9:00–16:00
Kohderyhmä: Kuntien rakennustarkastajat ja ympäristönsuojelusta vastaavat

OHJELMA

- 09:00–09:30 **Tulokahvi ja ilmoittautuminen**
- 09:30–09:45 **Neuvottelupäivien avaus**
Kehittämispäällikkö Miikka Halonen Lapin ympäristökeskus
- 09:45–10:00 **Päivien ohjelma ja alustus neuvontatilaisuuksien ajankohdista**
Projektipäällikkö Risto Romakkaniemi Lapin ympäristökeskus
- 10:00–10:30 **Kiinteistökohtainen jätevedenpuhdistus ympäristönsuojelulain näkökulmasta**
Ympäristönsuojelupäällikkö Tiina Kämäräinen Lapin ympäristökeskus
- 10:30–11:15 **Kiinteistökohtaisten jätevedenpuhdistuslaitteiden CE-testaus**
Riikka Vilpas Suomen ympäristökeskus
- 11:15–12:15 **Lounastauko** (omakustanne)
- 12:15–12:45 **Viemäroitävät alueet / vesihuollon kehittämissuunnitelmat**
Vesihuoltopäällikkö Arto Seppälä Lapin ympäristökeskus
- 12:45–13:15 **Kooste kiinteistökohtaisesta jätevedenpuhdistuksesta**
Projektipäällikkö Risto Romakkaniemi Lapin ympäristökeskus
- 13:15–13:45 **Iltapäiväkahvi**
- 13:45–14:45 **Ryhmätyöt**
- Vyöhykejako
- Jätevesien käsittely pohjavesialueilla
- Suunnitteluvaatimukset
- Neuvontatilaisuuksien ohjelma
- 14:45–16:00 **Ryhmätoitten purku keskusteluineen**
- 16:00 **Seminaarin päättäminen**

Jätevesi-iltojen paikat ja ajat

Kunta	Paikka	Aika	Osallistujat*
Kittilä	Tepaston koulu	25.5. klo: 18.00	17
	Kittilän yläkoulu	26.5. klo: 17.00	14
	Tepsan työväentalo	27.5. klo: 18.00	33
	Kiistalan koulu	28.5. klo: 18.00	13
Tervola	Kirkonkylä, valtuustosali	8.6. klo: 18.00	32
	Louen koulu	9.6. klo: 18.00	23
	Mattisen koulu	10.6. klo: 18.00	13
	Paakkolan nuorisoseuratalo	11.6. klo: 18.00	18
Sodankylä	Syvjäjärven koulu, Urheilukentäntie 4	10.6. klo: 17.00	14
	Vuotson koulu, Ivalontie 8716	11.6. klo: 17.00	20
	Lokan koulu, Iksentie 15	15.6. klo: 17.00	13
	Orajärven koulu, Huhanrannantie 12	16.6. klo: 12.00	28
	Torvisen kyläseuratalo, Pyhä-Luostontie 25	16.6. klo: 17.00	28
	Valtuustosali, Jäämerentie 1	17.6. klo: 17.00	25
Simo	Simon kunnanvirasto	15.6. klo: 18.00	24
Keminmaa	Koskenvoiman talo (Länsikoski)	16.6. klo: 18.00	3
	Maulan koulu	17.6. klo: 18.00	6
Enontekiö	Hetta kunnanvirasto	22.6. klo: 18.00	2
	Karesuvannon koulu	23.6. klo: 18.00	11
	Peltovuoman koulu	24.6. klo: 18.00	13
	Hetta kunnanvirasto	25.6. klo: 18.00	9
Muonio	Ylimuonion entinen koulu	29.6. klo: 17.00	10
	Särkijärven entinen koulu	30.6. klo: 17.00	7
	Kangosjärven entinen koulu	1.7. klo: 17.00	11
	Yläkoulun auditorio	2.7. klo: 17.00	6
Posio	Kunnantoimisto, Kirkkotie 1	29.6. klo: 19.00	43
	Kuloharjun koulu, Kuoliontie 1	30.6. klo: 19.00	19
	Ylikitkan koulu, Ajakkaniementie 5 b	1.7. klo: 19.00	27
	Mourujärven koulu, Maaninkavaarantie 352	2.7. klo: 19.00	18
Ranua	Piittisjärven vanha koulu	20.7. klo: 17.00	23
	Impiön koulu	21.7. klo: 17.00	24
	Ruonan Pirtti	22.7. klo: 17.00	31
	Asmuntin koulu	23.7. klo: 17.00	13
Utsjoki	Kunnanvirasto, valtuustosali	27.7. klo: 18.00	12
	Karigasniemi, kylätalo	28.7. klo: 18.00	11
Kemijärvi	Vuostimon koulu	27.7. klo: 17.00	23
	Luusuan kylätalo	28.7. klo: 17.00	35
	Kostamon seuratalo	29.7. klo: 17.00	8
	Valtuustosali	30.7. klo: 17.00	33
Inari	Sevetti, koulu	3.8. klo: 18.00	23
	Ivalo, valtuustosali	4.8. klo: 18.00	20
	Inari, Siida	5.8. klo: 18.00	16
	Nellim, Erähotelli	6.8. klo: 18.00	11

Liite 3/2.

Kunta	Paikka	Aika	Osallistujat*
Ylitornio	Kunnanvirasto	3.8. klo: 17.00	24
	Mellakosken koulu	4.8. klo: 17.00	14
	Raanujärven koulu	5.8. klo: 17.00	11
Savukoski	KK kunnanvirasto	10.8. klo: 18.00	4
	Martti, Korvatunturin lomakeidas	11.8. klo: 18.00	12
	Tanhua, Messula	12.8. klo: 18.00	24
	Kuosku, Kuosku-Nousun Erän maja	13.8. klo: 18.00	16
Pello	Juoksenki, nuorisoseuratalo	10.8. klo: 18.00	29
	Jarhoinen, vanha koulu	11.8. klo: 18.00	17
	Lankojärvi, koulu	12.8. klo: 18.00	29
	Ruuhijärvi, koulu	13.8. klo: 18.00	17
Pelkosenniemi	Kirkonkylä, valtuustosali	17.8. klo: 18.00	11
	Kairala, Kajastuksen urheilutalo	18.8. klo: 18.00	15
	Suvanto, koulu	19.8. klo: 18.00	17
Tornio	Raamon koulun ruokala, Raumontie 100	17.8. klo: 18.00	47
	Kaakamon kylätalo, Laivaniementie 815	18.8. klo: 18.00	24
	Karungin koulu, Jokivarrentie 2369	19.8. klo: 18.00	7
	Arpelan koulu, Arpelantie 200	20.8. klo: 19.00	29
Salla	Kirkonkylä, valtuustosali	24.8. klo: 17.00	19
	Kursu, ala-aste	25.8. klo: 17.00	17
	Hautajärvi, Seutula	26.8. klo: 17.00	11
	Saija, Saijapirtti	27.8. klo: 17.00	22
Kolari	Kunnanvirasto	31.8. klo: 18.00	37
	Sieppijärven koulu	1.9. klo: 18.00	28
* Osallistujissa ei ole mukana luennoitsijoita		Yhteensä	1 264
		keskiarvo	19
		mediaani	17

Osallistuminen eri tilaisuuksiin

Paikka	Kohderyhmä	Aihe	Pvm	Osallistujat
Vaattunkiköngäs	Kiinteistöjen taloudellinen ylläpito koulutus/ Villi-Pohjolan henkilöstö	Haja-asutusalueiden kiinteistöjen jätevesien käsittely	29.9.2008	24
Pohjois-Suomen Vesihuoltopäivät	Vesi- ja viemärlaitosyhdistys/ Johtavat toimi- ja luottamushenkilöt Lapin, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristö- keskuksen alueiden vesihuoltolaitoksista ja kunnista sekä viranomaisten edustajat	Haja-asutuksen jätevesihuollon kehittämisprojekti	4.11.2008	Osallistujien lkm ei tiedossa
Ympäristön- suojelun neuvottelupäivät	Lapin ympäristökeskus/ Lapin kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset Lapin ympäristökeskuksen viranomaiset	Haja-asutusalueiden jätevesien käsittelyn ohjaus ja neuvontaprojekti	24.11.2008	60
Kemijärven kaupunki informaatiotilaisuus	Kemijärven kaupunki/ Halosenrannan asukkaille informaatiotilaisuus	Kiinteistöjen jätevesien käsittely	12.11.2008	28
Keminmaan kunta, Hyypiö	Keminmaan kunta/ kyläilta Hyypiössä	Haja-asutusalueen jätevesien käsittely	25.11.2009	15
Seminaari	Lapin ympäristökeskus (projekti)/ Kuntien viranomaiset	Neuvottelupäivät	26.3.2009	46
Ympäristönsuojelun neuvottelupäivät	Lapin kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset	Neuvottelupäivät	23.–24.11.2009	51
Tervola	Paikalliset maataloustuottajat	Haja-asutusalueen jätevesien käsittely	3.3.2010	12
			Yhteensä	236

Suunnittelijakoulutuksen ohjelma

Haja-asutusalueiden vesihuollon suunnittelijakoulutus (5 op)

Aika: ti-ke 15.–16.12.2009 ja ke-to 20.–21.1.2010

Paikka: Rovaniemi, Hotelli Oppipojan auditorio, Korkalonkatu 33, 96200 Rovaniemi

Koulutuksen kohderyhmä

Koulutuksen kohderyhmänä ovat haja-asutusalueiden vesi- ja jätevesihuollon suunnittelupalveluja tarjoavat tai suunnittelutoimintaansa kyseiselle aihealueelle laajentavat toimijat. Koulutus soveltuu myös muille kohderyhmille, kuten rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisille.

Koulutuksen sisältö

Koulutus muodostuu neljästä lähiopetuspäivästä ja etätöinä tehtävistä harjoitustehtävistä. Koulutuksen lopussa pidetään FISE Oy:n pätevyysarviointilautakunnan hyväksymä tentti halukkaille.

Koulutuksen aiheita ovat mm.

- Haja-asutusalueiden vesihuoltoa koskevat säädökset
- Talousveden hankinta
- Jätevesien käsittelyjärjestelmät
- Käsittelyjärjestelmien muutostarpeet ja niiden arviointi
- Järjestelmän valinta ja soveltuvuus kohteeseen
- Hyvän suunnitelman laatimisen periaatteet
- Suunnittelun taustaselvitykset ja kohteen tutkimukset
- Järjestelmien käyttö, hoito ja huolto
- Harjoitustyöt
- Loppukoe

Koulutuksen järjestäjä

Koulutuksen järjestää Suomen ympäristöopisto Sykli yhteistyössä Lapin ympäristökeskuksen kanssa.

Suomen ympäristöopisto SYKLI on valtakunnallinen ammatillinen erikoisoppilaitos, joka on keskittynyt aikuisille suunnattuun ympäristö- ja vesihuoltoalan koulutukseen. Sykli on johtava sekä ympäristöhuollon että vesihuoltoalan ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta antava oppilaitos Suomessa. Sykli tarjoaa vesihuoltoalan ja ympäristöhuollon koulutusten lisäksi ympäristöjohtamisen, ympäristölogistiikan ja teollisen puhtaanapidon koulutusta. Ammattitutkinnoista ja Syklistä lisää verkko-osoitteesta www.sykli.fi. 5/2.

Ohjelma: päivä 1**ti 15.12.2009 klo 8.45–16.00****8.45–9.00** Ilmoittautuminen koulutukseen ja kahvi**9.00–9.15** Koulutuksen avaus ja Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus ja neuvonta –hankkeen esittely
*Risto Romakkaniemi, Lapin ympäristökeskus***9.15–10.15** Koulutuksen ja Syklin esittely
Suunnittelijan pätevyysvaatimukset ja vastuut
FISE-pätevyyden ja tenttikirjallisuuden esittely
*Tuulia Innala, Sykli***10.30–12.00** Jätevedet ja tilanne haja-asutusalueella

- Vesihuollon nykytilanne Lapin alueella
Arto Seppälä, Lapin ympäristökeskus
- Mitä jätevesi on ja miksi se on puhdistettava?
Tuulia Innala, Sykli

12.00–12.45 Lounastauko**12.45–14.00** Haja-asutusalueiden vesihuoltoon liittyvä lainsäädäntö ja sen vaikutus suunnitteluun
Tuulia Innala ja Antti Hauhia, Sykli

- Haja-asutusalueiden vesihuoltoon liittyvä ja sitä ohjaava lainsäädäntö
- Kunnalliset määräykset ja suunnitelmat
- Hajajätevesiasetuksen ja sen liitteiden sisältö ja tarkoitus
- Vaatimukset jätevesien puhtaudelle
- Eri viranomaisten tehtävät ja valvontavastuut
- Tietolähteet

14.00–14.15 Kahvitauko**14.15–16.00** Edellinen aihe jatkuu

Harjoitustehtävä 1: Suunnittelun taustaselvityksiin liittyvä tehtävä 5/3.

Liite 5/3.

Ohjelma: päivä 2

ke 16.12.2009 klo 8.45–16.00

8.45–9.00 Kahvi

9.00–12.00 Jätevesien käsittelyprosessit ja eri prosessien tarkoitus

Tuulia Innala, Sykli

Haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen mukaiset käsittelyjärjestelmät

Antti Hauhia, Sykli

- Erilaiset asetuksen vaatimukset täyttävät käsittelyjärjestelmät
- Järjestelmien rakenne ja toiminta
- Jätevesien purku käsittelyjärjestelmästä

12.00–12.45 Lounastauko

12.45–14.00 Kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmän valinta

Tuulia Innala ja Antti Hauhia, Sykli

- Mitkä seikat vaikuttavat järjestelmän valintaan?
- Olemassa olevien järjestelmien uusiminen vs. uudet kiinteistöt
- Järjestelmän soveltuvuus kohteeseen
- Vedenhankinta vs. jätevesien käsittely ja poisjohtaminen

Vaihtoehtoiset käymälät

Raini Kiukas, Käymäläseura Huussi ry

14.00–14.15 Kahvi

14.15–15.00 Suunnittelun pohjaksi tehtävät selvitykset, mm. maaperän imeytyskyvyn selvittäminen

Olavi Norvapalo, Pohjois- Suomen Betoni- ja Maalaboratorio Oy

15.00–16.00 Hyvän suunnitelman sisältö

Tuulia Innala ja Antti Hauhia, Sykli

kommentoijana Risto Romakkaniemi, Lapin ympäristökeskus

- Taustatiedot
- Selostusosa
- Suunnitelman liitteet
- Malli

Harjoitustehtävä 2: Kiinteistön jätevesihuollon suunnitteluun liittyvä harjoitustyö 5/4.

Ohjelma: päivä 3

ke 20.1.2010 klo 8.45–16.00

8.45–9.00 Kahvi

9.00–11.30 Erilaisten järjestelmätyyppien käyttö ja hoito sekä yleisimmät huoltotarpeet ja toimenpiteet

Antti Hauhia, Sykli

- Asetuksen mukaiset huoltovaatimukset
- Käyttö, hoito, tarkastukset ja huoltotoimenpiteet yleisimmissä käsittelyjärjestelmissä
- Näytteenotto ja laskeumakokeen suorittaminen

12.15–14.00 Talousveden hankinta ja laatu

Pertti Virtanen, Vesikaivohuolto VIPE Oy ja Tuulia Innala, Sykli

- Veden hankinnan vaihtoehtoiset tavat
- Tyypilliset talousveden laatu- tai saatavuusongelmat
- Veden käsittely kiinteistökohtaisesti
- Veden laadun arviointi

Talousvesikaivon huolto ja kunnostus

- Kaivotyypit ja kaivojen kunnostus

14.00–14.15 Kahvi

14.15–16.00 Suunnitteluharjoitustöiden käsittely ja ohjaus

Syklin edustajat

Lapin ympäristökeskuksen edustajat ja Minttu Peuraniemi

Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö Ry

Harjoitustehtävä 3: Talousveteen liittyvä harjoitustehtävä 5/5.

Liite 5/5.

Ohjelma: päivä 4
to 21.1.2010 klo 8.45–16.00

8.45–9.00 Kahvi

9.00–11.00 Tutustuminen laitevalmistajien tuotteisiin tai maastokäynti

- Tutustuminen eri laitevalmistajien tuotteisiin
- tai tutustuminen käytössä/rakenteilla olevaan puhdistamoon

11.00–11.30 Jätevesilaitteistojen CE-merkintä

Antti Hauhia, Sykli

11.30 – 12.15 Katsaus erikoistapauksiin

Tuulia Innala, Sykli

- usean kiinteistön/palvelu- tai teollisen toiminnan järjestelmät
- maitohuoneet

12.15 – 13.00 Lounastauko

13.00 – 16.00 FISE-pätevyyskoe (3 h)

Henkilöllisyystodistus ja taskulaskin mukaan. Tenttikirjallisuutta saa käyttää.

Arviointisaate

Hei!

Haja-asutuksen jätevesihuollon ohjaus ja neuvonta projektin rahoittaja edellyttää, että projektin vaikuttavuutta on seurattava ja tiedotuksen on oltava aktiivista. Pyydämme Teitä vastaamaan oheisen arviointilomakkeen kysymyksiin mahdollisimman pian ja palauttamaan sen meille.

Lomakkeen voi palauttaa sähköpostitse:

risto.romakkaniemi@ymparisto.fi tai

riitta.vilmila@ymparisto.fi

Kiitos etukäteen!

Hyvää syksyä toivottaen

Projektiväki

Riitta ja Risto

Arviointilomake

Palautteen antajan nimi:

Kunta:

Arvioi projektin onnistumista eri osa-alueita asteikolla 1-10 (1=heikko 10=erittäin hyvä). Arviota käytetään hyväksi hankkeen loppuarviossa sekä mahdollisissa tulevilla hankesuunnitelmissa.

Projektista kokonaisuutena on tiedotettu **kunnanviranomaisia**: _____

Projekti tiedotti **yleisöä** jätevesi-illoista: _____

Projektin merkitys kunnan ympäristönsuojelumääräysten laatimisessa: _____

Seminaarin 26.3.2009 hyöty kuntien viranomaisille: _____

Kuntalaisen hyöty jätevesi-illasta: _____

Kunnanviranomaisen työtä jätevesi-ilta auttaa? _____

Onko jätevesi-illasta saatu kuntalaisilta palautetta ja jos on millaista?

Onko jätevesi-illan/-iltojen jälkeen havaittu kuntalaisten aktivoituneen saattamaan jätevesiasiansa kuntoon ja jos on niin millaista toiminta on ollut?

Haluatteko, että projekti järjestää

- kuntakierroksen asian tiimoilta _____
- yhteisen neuvottelupäivän _____
- muuta, mitä? _____

Missä vaiheessa ympäristönsuojelumääräysten laatiminen on kunnassanne?

Määräykset
voimassa

Luonnos
valmiina

Laatiminen
käynnissä

Ei ole
aloitettu

Ei laadita

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 5 C; PL 8060
96101 Rovaniemi
puh. 040 562 2821
www.ely-keskus.fi